

Ամայա ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ
Երևանի պետական համալսարան

**ԱՐՅԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽԱԼԵԴ ՀՈՍԵՅՆԻԻ
«ՕԴԱՊԱՐՈՒԿ ԹՈՑՆՈՂԸ» ՎԵՊՈՒՄ**

Հոդվածի նպատակն է ներկայացնել Խալեդ Հոսեյնիի «Օդապարուկ թոցնողը» վեպում արծարծվող արյունակցական կապերի ու դավաճանության թեման և այդ համատեքստում վեր հանել մարդկային հարաբերություններին բնորոշ մի շարք նրբություններ, որոնք կարևոր են ոչ միայն գեղարվեստական գրականությունը հասկանալու և մեկնելու, այլև ընդհանրապես մարդաբանական տեսանկյունից: Վեպի գլխավոր հերոս Ամիրի հոգեկան ապրումներն ու մեղքի գիտակցումը բացահայտելով՝ հոդվածը խնդրո առարկա է դարձնում արյան կանչի, կարոտաբաղձության, երազանքի տարածքում ապրելու մոտիվները:

Բանալի բառեր. ընկերություն, հավատարմություն, դավաճանություն, մեղք, հատուցում, հիշողություն, արյան գիտակցություն

Աֆղան հեղինակ Խալեդ Հոսեյնիի աշխարհահռչակ «Օդապարուկ թոցնողը» վեպի իրադարձությունները ծավալվում են նախապատերազմական Քաբուլում: Այս կախարդական քաղաքում, որը շողում է ոսկու և լազուրի բոլոր երանգներով, ապրում են երկու հասակակից տղաներ՝ Ամիրը և Հասանը: Մեկը պատկանում է տեղական արիստոկրատիային, իսկ մյուսը՝ արհամարիված փոքրամասնությանը: Մեկի հայրը հարուստ պաշտոնյա է, մյուսինը՝ աղքատ սպասավոր: Սակայն չկան աշխարհում ավելի մոտ մարդիկ, քան այս երկու տղաները: Շուտով Քաբուլի իդիլիան փոխարինվում է սպառնացող փոթորիկով: Եվ այդ փոթորիկը ցրում է տղաներին տարբեր ուղղություններով: Յուրաքանչյուրն արժանանում է իր ճակատագրին, իր ողբերգությանը, սակայն նրանք միևնույն է կապված են մնում ամենամուտ կապով՝ արյամբ:

Վեպը հաճախ դիտարկվում է որպես ինքնակենսագրական ստեղծագործություն, թեև Հոսեյնին երբեմն միտումնավոր դիմում է երկիմաստության, իր խոսքերով՝ ընթերցողներին խենթացնելու համար: «Օդապարուկ թոցնողը» վեպը լույս է տեսել 2003 թվականին՝ առաջացնելով դրվատական ու հակասական մեկնաբանությունների հսկա ալիք: Այն միանշանակ չի ընդունվել և արգելվել է Աֆղանստանում, մյուս կողմից՝ գնահատվել է միջազգայնորեն ու վաճառվել միլիոնավոր օրինակներով: Վեպի հիման վրա նկարահանվել է համանուն ֆիլմը, բեմադրվել են մի շարք ներկայացումներ, 2011 թվականին լույս է տեսել համանուն գրաֆիկական վեպը:

Գրքի հրատարակության տասնամյակին նվիրված նախաբանում Հոսեյնին պատմում է, որ երբ 2001 թվականի մարտին սկսեց գրել «Օդապարուկ թոցնողը», ուզում էր ինքն իրեն պատմել մտքից դուրս չեկող մի պատմություն երկու տղաների մասին. մեկը՝ հակասական, հուզականորեն ու բարոյականորեն անկայուն, իսկ մյուսը՝ մաքուր, հավատարիմ, բարության ու ազնվության մարմնացում: Նա գիտեր, որ նրանց ընկերությունը դատապարտված է, և որ տղաների ընդհարումը խոր անդրադարձ է ունենալու. ահա սա է պատճառը, որ ստիպեց նրան շարունակել վեպը: Նա գիտեր, որ պետք է գրի «Օդապարուկ թոցնողը», բայց կարծում էր, թե գրելու է միայն իր համար: Հրատարակումից հետո գիրքն ընդունվեց ամբողջ աշխարհում: Աշխարհի տարբեր ծայրերից Հոսեյնին մինչ այժմ նամակներ է ստանում, որոնցում ընթերցողներն իրենց խանդավառությունն են արտահայտում գրքի նկատմամբ: Շատերը ցանկանում են գումար ուղարկել Աֆղանստան, ոմանք նույնիսկ ուզում են աֆղան որբի որդեգրել: Այս նամակներում երևում է գեղարվեստական գրականության բացառիկ ունակությունը՝ միավորելու մարդկանց, և մեկ անգամ ևս ապացուցում, որ մարդկային հույզերը՝ ամոթ, մեղքի զգացում, ափսոսանք, ընկերություն, սեր, ներում, քավություն, համընդհանուր են:

Հաճախ հարց է առաջանում. մեծամասամբ գրված Աֆղանստանի մասին, ի՞նչ կարող է տալ այս ստեղծագործությունը ամերիկացուն: Գրքի հաջողությունն ապացույց է, որ Հոսեյնին կարողացել է հատել ազգային ու էթնիկ սահմանը և ցույց տալ, որ տարբերություն չկա դու աֆղան ես թե ամերիկացի, պետք է պայքարել տեռորիզմի, անարդարության, պատերազմի դեմ: Հոսեյնին հաջողվում է նաև այնպես շարադրել վեպը, որ ընթերցողը միաժամանակ և՛ հարազատության, և՛ օտարության ապրումներ ունենա: Ստեղծագործության մեջ ներկայացված են 1970-2001 թվականներին Աֆղանստանում տեղի ունեցած սոցիալական, քաղաքական, մշակութային ու կրոնական իրադարձությունները, բայց այն կարողանում է դուրս գալ նեղ պատմական շրջանակից ու աշխարհին հիշեցնել մեղքի, ընկերության ու հավատարմության մասին: Տարօրինակ կարող է թվալ, բայց ամերիկացին չի կարող լիարժեք պատկերացնել, թե ինչ է կատարվում աշխարհի մյուս ծայրում, ի՞նչ ասել է վերադառնալ տուն, և, ընդհանրապես, արդյոք հնարավոր է վերադառնալ տուն: Էմիգրանտ գրողներն անընդհատ գրում են կորուսյալ հայրենիքի մասին: Հոսեյնին էլ երբեք չի մոռանում, որ ինքն աֆղան է, բայց պարզ չէ կգրվեին, կամ հայտնի կդառնային նրա ստեղծագործությունները, եթե ինքն էլ շատերի նման էմիգրանտ չդառնար:

Ամիրի մանկությունը հաճախ արտացոլում է Հոսեյնի մանկությունը: Գեղարվեստական գրականությունն ազդում է կյանքի վրա: 2003 թվականի մարտին, երբ վեպն արդեն սրբագրվել և հրատարակվում էր, Հոսեյնին 27 տարի անց առաջին անգամ վերադառնում է Քաբուլ: Չնայած վեպի երկու երրորդը գրված է Հոսեյնի ընտանիքի պատմության հիման վրա՝ նախ Աֆղանստանում, ապա Ամերիկայում, Հոսեյնին իր հերոսի Աֆղանստան

տունդարձի ուղևորության մասին գրում է նախքան իր ուղևորությունը: Նա թողել էր Աֆղանստանը տասնմեկ տարեկանում, իսկ երբ վերադարձավ, արդեն 38-ամյա բժիշկ, գրող, ամուսին և երկու երեխաների հայր էր: Իր երկշաբաթյա այցը սյուրռեալիստական երանգ ստացավ, քանի որ ամեն օր տեսնում էր նույն վայրերն ու այն ամենը ինչ տեսել էր մտքում՝ Ամիրի աչքերով: Ամիրի մտքերը նույնպես Հոսեյնիինը դարձան: Հին հողի հարազատությունը, որը հանկարծակի զգաց, զարմացրեց նրան: Կարծում էր, որ մոռացել է իր երկիրը: Բայց ոչ՝ Գուցե Աֆղանստանը նրան նույնպես չէր մոռացել: Հին ասացվածք կա. գրում ես այն մասին, ինչ զգացել ես: Հոսեյնին զգալու էր այն, ինչի մասին արդեն գրել էր: Շուտով իր ու Ամիրի հուշերի միջև սահմանագիծը սկսեց ջնջվել: Ամիրը վերապրել էր Հոսեյնիի հուշերը գրքի էջերում, իսկ հիմա Հոսեյնին տարօրինակ կերպով վերապրում էր Ամիրի հուշերը: Գեղարվեստական արձակն ու կյանքը գլխապտույտ ձևով իրար են բախվում այն պահին, երբ Հոսեյնին գտնում է իր հայրական տունը, որտեղ մեծացել է. ճիշտ այնպես, ինչպես Ամիրն է գտնում իր տունը: Բարայի հին տունը նույն թաղամասում էր: Երեք օր փնտրելուց հետո Հոսեյնին գտավ դարպասների ծանոթ կամարը: Փանջշիրի զինվորների բարի կամքի արդյունքում Հոսեյնին կարողացավ քայլել իր հին տան մեջ, զգալ կարոտախտի շրջազայությունը: Նա տեսավ, որ ներկը խունացել է, խոտը՝ չորացել, ծառերն այլևս չկային, իսկ պատերը քանդվում էին: Տունն իրականում փոքր էր՝ համեմատած այն տան հետ, որն այդքան երկար ապրում էր նրա հիշողության մեջ: Դարպասներից դուրս գալիս ճանապարհին Ռորշախի թանաքարձի նման բենզինի մի բիծ տեսավ. ճիշտ այնպես, ինչպես Ամիրը՝ իր հոր տան մոտ: Զինվորներին ցտեսություն ու շնորհակալություն ասելուց հետո Հոսեյնին մի ուրիշ բան էլ հասկացավ. հոր տունը հայտնաբերելն ավելի ուժեղ զգացմունքային ազդեցություն կունենար իր վրա, եթե գրած չլիներ «Օդապարուկ թոցնողը»: Ի վերջո նա արդեն անցել էր այս ամենի միջով: Հոսեյնին, կանգնած Ամիրի կողքին՝ նրա հոր տան դարպասների մոտ, զգացել էր նրա կորուստը: Նա տեսել էր՝ ինչպես է Ամիրն իր ձեռքերը դրել կռած երկաթե ժանգոտ ձողերին, միասին նրանք նայել էին կորացած տանիքին ու շքամուտքի քանդվող աստիճաններին: Այն, որ Հոսեյնին արդեն գրել էր այդ տեսարանի մասին, մեղմեց իր սեփական զգացմունքների սրությունը: Կարող ենք համարել, որ արվեստը գողացավ կյանքի կրակը: «Օդապարուկ թոցնողը» վեպի հրատարակությունից ավելի քան տասնհինգ տարի է անցել, իսկ Հոսեյնին դեռ սիրում է այս գիրքը: Սիրում է այնպես, ինչպես սիրում են դժվար, անճարակ, անկարգապահ, անշնորհք, բայց, այնուամենայնիվ, պարկեշտ ու մեծահոգի երեխային: Եվ մինչև հիմա նա զարմացած է, թե ինչպես է աշխարհն ընդունում այս գիրքը: Որպես գրող՝ Հոսեյնին ոգևորվում է, երբ ընթերցողներն արձագանքում են պատմությանը, սյուժեի շրջադարձերին ու կերպարներին՝ անհանգիստ, մեղքի զգացումով տոգորված Ամիրին և մաքուր, մահվան դատապարտված Հասանին: Որպես աֆղանի՝ Հոսեյնիի համար մեծ պատիվ է, երբ ընթերցողներն ասում են, որ

այս գիրքն օգնել է իրենց՝ տեսնելու իրական Աֆղանստանը, որ նրանց համար Աֆղանստանն այլևս միայն Թորա-Բորայի քարանձավները չեն կամ կակաչի դաշտերը կամ էլ Բեն Լադենը: Մեծ պատիվ է, երբ ընթերցողներն ասում են, որ այս վեպը նպաստել է Աֆղանստանի անձնավորվելուն իրենց աչքերում, որ Հոսեյնի հայրենիքը նրանց համար այժմ ավելին է, քան ևս մեկ դժբախտ, մշտապես անհանգիստ, տանջահար երկիր:

«Օղապարուկ թոցնողը» վեպը սկսվում է գլխավոր հերոսի՝ Ամիրի մենախոսությամբ: «Ես հասկացել եմ, որ ճիշտ չէ, երբ ասում են, թե անցյալը կարող ես թաղել: Որովհետև անցյալն իր ճանկերով մակերես է դուրս գալիս: Հիմա, հետ նայելով, հասկանում եմ, որ վերջին քսանվեց տարին ես ամայի ծառուղու եմ նայել» (Հոսեյնի, 2017: 11): Տարիներ անց Ամիրը Պակիստանից զանգ է ստանում: Իր ընկեր Ռահիմ Խանը խնդրում է այցելել իրեն: «Խոհանոցում լսափողը ականջիս կանգնած՝ ես գիտեի, որ զանգողը միայն Ռահիմ Խանը չէ. իմ անցյալի չքաված մեղքերն են զանգել» (Հոսեյնի, 2017: 11): Լսափողը կախելուց հետո Ամիրը գնում է զբոսնելու: «Վեր նայեցի ու տեսա երկնքում ճախրող երկու կարմիր օղապարուկ՝ երկար կապույտ պոչերով: Նրանք ապրում էին այգու արևմտյան սահմանի բարձր ծառերից վեր, հողմաղացներից վեր, լողում էին կողք կողքի, զուգ աչքերի պես վերևից նայում Սան Ֆրանցիսկոյին, որը ես այժմ տուն եմ կոչում: Եվ հանկարծ գլխումս լսեցի Հասանի շշուկը. «Քեզ համար՝ թեկուզ հազար անգամ» (Հոսեյնի, 2017: 199):

Հեռախոսազանգից հետո Ալին մտածեց Հասանի, Բաբայի, Ալիի, Քաբուլի մասին: Մտածեց այն կյանքի մասին, որն ապրել էր մինչև 1975-ի ձմեռը, որը փոխեց ամեն ինչ և Ամիրին դարձրեց այն, ինչ նա այսօր է: «Կրկին լավը դառնալու հնարավորություն կա» (Հոսեյնի, 2017: 12):

Հասանը Ամիրին շատ էր սիրում և երբեք ոչնչում չէր մերժում: Խոնարհում էր աչքերը, նայում ոտքերին, բայց երբեք չէր մատնում Ամիրին: Ամիրը թերթում է հիշողության էջերն ու նորից տեսնում այն նկարը, որտեղ նրանք երեխա էին: Բաբան գրկել է նրան հոգնած ու մռայլ տեսքով: Նա հոր գրկում է, բայց մատներով բռնել է Ռահիմ Խանի ճկույթը: Այս սիմվոլը յուրատեսակ փրկություն է: Ռահիմ Խանի զանգի օգնությամբ Ամիրը կրկին սկսում է մտածել անցյալի մասին ու նորից նրա սրտում հույս է արթնանում՝ մեղքերը քավելու, ավելի լավը դառնալու հույս:

Մանուկ հասակում, երբ արևն անցնում էր բլուրների հետևը, երբ Հասանի ու Ամիրի խաղերն ավարտվում էին, նրանց ճանապարհները բաժանվում էին: Նրանք տարբեր էին ու այնքան նման: Ամիրի հայրը Բաբան էր, Հասանի հայրը՝ Ալին: Ասում են՝ աչքերը հոգու պատուհաններն են: Այս խոսքերն ավելի քան ճիշտ էին Ալիի դեպքում, քանի որ նա միայն աչքերով էր կարողանում արտահայտվել: Ալիի դեմքն ու քայլվածքը վախեցնում էին բոլորին, բոլորը ծաղրում էին նրա կաղությունը, հռիռում ու տափակաքիթ անվանում նրան: Հասանն ու Ալին հազարա էին, խորթ հասարակության համար, նրանց պատմությունը հիշատակվում էր իմիջիայլոց, իսկ Ամիրն ու

իր հայրը մեծահարուստ էին: Նրանց ճանապարհները տարբեր էին: Բաբան միշտ դժգոհ էր որդուց, նա ավելի շատ կուզեր, որ Հասանն իր որդին լիներ: Ամիրն այդպես էլ մանկության տարիներին չհասկացավ, թե ինչու էր Բաբան այդքան շատ սիրում Հասանին: Ամիրն անընդհատ օգնության կարիք ուներ, նա ոչինչ չէր կարողանում ինքնուրույն անել, իսկ Հասանը նույնիսկ ծնվելիս օգնության կարիք չուներ: Հասանը հավատարիմ էր իր բնությանը, նա անկարող էր վնասել որևէ մեկին: Նա քաջ էր ու միշտ ժպտում էր, անգամ ծնվելիս: Հասանի մայրը՝ Սանաուբարը հրաժարվեց անգամ երեխային իր ձեռքն առնել ու ծննդաբերելուց ընդամենը հինգ օր անց փախավ: «Էս էլ քո սեփական խելապակաս երեխան, որ քո փոխարեն ժպտա», ասաց Ալին ու փախավ (Հոսեյնի, 2017: 20): Ոչ ոք այդպես էլ մինչև վերջ չհասկացավ, թե ինչպես կարող էր Ալին ամուսնանալ Սանաուբարի պես անբարոյականի հետ: Ալին անգիր գիտեր Ղուրանն ու միշտ հիշեցնում էր տղաներին, որ նույն կրծքից սնված մարդկանց միջև եղբայրություն կա, որի առջև անգոր է նույնիսկ ժամանակը: Հասանն ու Ամիրը նույն կրծքից սնվեցին: Առաջին քայլերն արեցին նույն բակի նույն մարգագետնում ու նույն հարկի տակ էլ ասացին իրենց առաջին բառերը: Ամիրի առաջին բառը Բաբան էր: Հասանի առաջին բառը՝ Ամիրը: Ու հենց այս առաջին բառերով էլ դրվեց ամեն ինչի հիմքը: Սակայն միայն տարիներ անց Ամիրն իմացավ, որ Հասանն իրոք իր եղբայրն է, ոչ միայն գաղափարապես, այլև արյամբ: Նրանց երակներով նույն արյունն է հոսում, թեև ճակատագրերը տարբեր են:

Վեպի վերնագիրն այն բանալին է, որով կարելի է բացահայտել Ամիրի ու Հասանի ընկերության առեղծվածը: Ամիրն իրականում շատ է սիրում Հասանին, սակայն չի կարողանում նույնիսկ ինքն իրեն խոստովանել, որ Հասանն իր ընկերն է, այլ ոչ թե ծառան: Երբ Քաբուլի ունևորներից մեկի որդին՝ Ասեֆը, սկսում է ծաղրել Ամիրին. «Ինչպե՞ս կարող ես խոսել նրա հետ, խաղալ, թույլ տալ, որ նա քեզ դիպչի, ինչպե՞ս կարող ես նրան ընկեր անվանել» Ամիրը պատասխանում է. «Բայց նա իմ ընկերը չէ, նա իմ ծառան է» (Հոսեյնի, 2017: 51): Իրականում նա այդպես չի մտածում, Հասանն իր ընկերն է, ավելին՝ իր եղբայրը, բայց այնուամենայնիվ ինչ-որ բան խանգարում է Ամիրին դա ընդունել:

Աֆղանստանում օդապարուկ թռցնելու ամենամյա մրցույթին սպասում են բոլորը՝ անկախ ծագումից ու դիրքից: Ամիրի համար այս մրցույթն իր հոր՝ Բաբայի ուշադրությունն ու հարգանքը նվաճելու միակ հնարավորությունն է, և վերջապես նա հաղթում է իր ընկեր ու սպասավոր Հասանի զոհողության շնորհիվ: Հաղթանակն անդառնալիորեն փոխում է տղաների կյանքը՝ բաժանելով նրանց մինչև այն պահը, երբ Ամիրի համար կրկին լավը դառնալու հնարավորություն է ստեղծվում:

Օդապարուկների մրցույթի ժամանակ, երբ Ամիրն ամեն գնով փորձում է հաղթել ընկերոջը, Հասանի հանդեպ ամենազզվելի արարքներն են իրականացնում վրեժխնդրության ծարավով լցված ազգայնասեր տղաները: Իմանալով այդ մասին՝ Ամիրը լռում է, նա անգամ Հասանին

փրկելու փորձ չի անում, բայց ոչ թե այն պատճառով, որ այդպես է ուզում, այլ որովհետև համարձակությունը չի ներում: Նա կանգնած նայում է, թե ինչպես են ծեծում Հասանին ու նույնիսկ մոտենալու ու պաշտպանելու փորձ չի անում: Նա ձևացնում է, որ ոչնչից տեղյակ չէ ու քայլ առ քայլ հեռանում Հասանից: Նա խուսափում է նրանից, որովհետև ամեն վայրկյան մեղքի զգացում է ապրում: Շուտով ավարտվում է նրանց ընկերությունը, որից հետո սկսվում է Ամիրի հոգեկան դժոխքը:

Թեև Բաբան որդու համար ամեն ինչ անում է, սակայն ինչ-որ բան խանգարում է նրանց իսկական ընկերներ լինել: Երբ Բաբան Ամիրի համար հրաշալի ծննդյան երեկույթ էր կազմակերպել, ու նա ստացել էր հազարավոր նվերներ, նա տխուր էր: Բոլոր նվերները, բացի Ռահիմ Իսանի նվիրած կաշվե տետրից, Ամիրը մի կողմ էր շարտել: Ամիրն իր ծննդյան հրավառության փոխարեն Հասանի խոնարհած գլուխն էր հիշում, թե ինչպես էր նա խմիչք մատուցում Ասեֆին, այն տղային, որ իրեն ստորացրել էր: Ամիրի մտքում կրկին ու կրկին նույն պատկերն էր: Ամեն ինչ պարզ էր. նրանցից մեկը պիտի հեռանար: Ային ու Հասանը նույնպես Ամիրի համար նվեր էին պատրաստել: Կոշտ կազմով ու փայլուն գունավոր նկարազարդումներով «Շահնամեն»: Այդ պահին Ամիրն ուզում էր ասել Ային, որ ոչ թե գիրքն իրեն արժանի չէ, այլ ինքը արժանի չէ այդ գրքին, բայց ոչինչ չի ասում ու հեռանում է: Գիրքը նետում է սենյակի անկյունում՝ նվերների կույտի վրա, բայց անըդհատ աչքին է երևում ու որոշում է թաղել այն ամենախորքում: Ամիրն այլևս չի կարողանում նայել Հասանի աչքերի մեջ ու որոշում է ազատվել լավագույն ընկերոջից: Վերցնելով իր նոր ժամացույցն ու մի բուռ աֆղանական թղթադրամ նա գնում է Այի ու Հասանի տուն ու դրանք դնում Հասանի ներքնակի տակ: Ամիրը հույս ուներ, որ իր արարքն ամենավերջին սուտը կլինի ամոթալի ստերի երկար շարքում ու ազատվելով Հասանից, կազատվի նաև իր մեղքի զգացումից: Երբ Հասանն ու Ային կարմիր, ուռած աչքերով կանգնեցին Բաբայի առաջ ձեռք ձեռքի, Ամիրը մի պահ հարցրեց ինքն իրեն թե ե՞րբ է ունակ դարձել մարդկանց այդպիսի ցավ պատճառելու: «Դ՞ու ես գողացել գումարն ու Ամիրի ժամացույցը, Հասան, - «Այո՛» (Հոսեյնի, 2017: 113): Ամիրը ցնցվում է, ինչպես ապտակից: Սիրտը սեղմվում է, իսկ հետո հասկանում, որ դա Հասանի վերջին զոհաբերությունն էր: Եթե Հասանը ասեր ոչ, Բաբան կհավատար նրան, քանի որ բոլորը գիտեին, որ Հասանը երբեք չի ստում: Իսկ եթե հավատար նրան, ապա Ամիրը կհայտնվեր մեղադրյալի դերում ու ստիպված կլիներ բացատրություն տալ: Բաբան երբեք չէր ների Ամիրին ու Հասանը դա գիտեր: Գիտեր, որ Ամիրը ամեն ինչ տեսել է նրբանցքում, կանգնել է այնտեղ ու ոչինչ չի արել: Հասանը գիտեր, որ Ամիրը դավաճանել է իրեն, բայց այնուամենայնիվ, Հասանը ևս մեկ անգամ փրկում է Ամիրին, գուցե վերջին անգամ: Ամիրը սիրում է նրան ավելի, քան երբևէ որևէ մեկին, ու ուզում է պատմել բոլորին, որը օձը, լճի հրեշը ինքն է: Ամիրն իրեն արժանի չի համարում այդ զոհաբերությանը: «Ես ստախոս եմ, խաբեբա ու գող» (Հոսեյնի, 2017: 114): Ամիրն ընդամենն ուզում էր, որ Բաբան

նրանց ազատեր աշխատանքից, որ կյանքը շարունակվեր, որ կարողանար առաջ շարժվել, մոռանար ամեն ինչ ու սկսեր մաքուր էջից: Ամիրն ուզում էր նորից շնչել կարողանալ: Բայց Բաբան այս անգամ ևս հիասթափեցրեց Ամիրին ասելով, որ ներում է: «Ներում: Բայց չէ՞ որ գողությունը միակ աններելի մեղքն է, բոլոր մեղքերի ընդհանուր հայտարարը: Եթե մարդ ես սպանել, գողացել ես նրա կյանքը: Եթե սուտ ես խոսել, գողացել ես ճշմարտությունն իմանալու իրավունքը: Չկա ավելի սարսափելի արարք, քան գողությունը: Ու ինչպես Բաբան կարող էր այդպես հեշտ ներել Հասանին: Ինչու՞» (Հոսեյնի, 2017: 114): Այս հարցի պատասխանը Ամիրը ստանում է տարիներ անց, երբ Ռահիմ Խանը մահանալուց առաջ պատմում է ողջ ճշմարտությունը: Հասանն ու Ամիրը եղբայրներ են, իսկական եղբայրներ: Բաբան նրանց երկուսի հայրն է ու սիրում է երկուսին հավասարապես: Ու ներում է երկու որդիներին հավասար, բայց Ալին վերցնում է Հասանին ու հեռանում: Երբ Ալին մոտ է քաշում Հասանին ու գրկում ուսից, Ամիրը հասկանում է, որ դա պաշտպանիչ ժեստ է, Ամիրը գիտեր, թե ումից է ուզում Ալին պաշտպանել Հասանին: Ալին նայում է Ամիրին սառը, չներող հայացքով, իսկ Ամիրը ուրախ է, որ գոնե մեկը գիտի թե ով է ինքն իրականում: Ամիրը հոգնել էր ձևանալուց: Երբ Ամիրի բերանը ծոմովեց, Ամիրը հասկացավ իր պատճառած ցավի խորությունը, վշտի դառնությունը, որը նույնիսկ Ալիի կաթվածահար դեմքը չէր կարող թաքցնել: Բայց ոչ՝ Ալին, ոչ՝ Հասանը չմատնեցին Ամիրին, նրանք ուղղակի հեռացան: Կյանքում առաջին անգամ Բաբան լաց եղավ: Ամիրը երբեք չմոռացավ, թե ինչքան ցավ ու վախ կար Բաբայի աղերսի մեջ: Նրանք ամեն դեպքում գնացին, իրենց հետ ոչինչ չտանելով ու միաժամանակ տանելով ամեն ինչ: Եթե Հասանն ու Ամիրը հնդկական ֆիլմում լինեին, Ամիրը դուրս կվազեր՝ մերկ ոտքերով անձրևաջուրը ցաքուցրիվ անելով, կվազեր մեքենայի հետևից՝ ճչալով, դուրս կքաշեր Հասանին ու կասեր, որ մեղավոր է, շատ մեղավոր: Արցունքները կխառնվեին անձրևին, նրանք կգրկախառնվեին ու ամեն ինչ լավ կլիներ, բայց ցավոք հնդկական ֆիլմ չէր: Ամիրը շատ էր ցավում, բայց լաց չէղավ, մեքենայի հետևից չվազեց: Նա ուղղակի նայեց՝ ինչպես Բաբայի մեքենան շարժվեց մայթի եզրից ու տարավ այն մարդուն, ում առաջին բառն իր անունն էր: Ամիրը հետ քաշվեց ու միակ բանը, որ տեսավ պատուհանի ապակիների միջով, հալված արծաթի նման անձրևն էր: Որոշ ժամանակ անց Բաբան ու Ամիրը նույնպես ստիպված էին հեռանալ: Նրանք գնացին Քարուլից, գիշերվա ժամը երկուսին իրենց հետ վերցնելով միայն ամենասանհրաժեշտը: Նրանք կծկված նստած էին ռուսական բեռնատարի թափքում: Ամիրն ուժեղ սրտխառնոցներ էր ունենում, իսկ Բաբան անհարմար էր զգում ու ներողություն էր խնդրում մյուսներից, կարծես սրտխառնոցը հանցագործություն էր, կարծես 18 տարեկանում սրտխառնոց այլևս չի կարելի ունենալ: Ճանապարհի եզրին կազնած Ամիրը մտածում էր, որ իրենք լքել են այն տունը, որտեղ ապրել էին մի ամբողջ կյանք, ասես դուրս էին եկել մի բան ուտելու ու ետ վերադառնալու: Նրանց փախուստի նշաններն աննկատելի էին: Ամիրի ծնողների հարսանեկան լու-

սանկարը, հնությունից պուտավոր դարձած այն լուսանկարը, որտեղ Ամիրի պապը և Նադիր Շահը կանգնած են մեռած եղջերուի գլխավերևում, մի քանի շոր ու Ռահիմ Խանի նվիրած կաշվե կազմով տետրը: Ճանապարհին մի միջադեպ տեղի ունեցավ, որտեղ Բաբան կրկին հերոսի դերում էր: Նա պաշտպանեց մի կնոջ պատիվն ու ռուս զինվորի հետ առճակատման գնաց: Թվում էր Բաբան այլևս կորցնելու ոչինչ չուներ: Ամիրն այդ պահին հակասական մտքեր ուներ: Իր հայրը ոչնչից չէր վախենում ու միշտ հերոսանում էր, իսկ ինքն այնքան նման չէր հորը: Բեռնատարից հետո նրանց այլ բեռնատար էր սպասում, որտեղ 30 հոգով առնետների հետ նստած էին պատերի երկայնքով ու թխվածքաբլիթ էին ուտում: Առաջին գիշերը բոլոր տղամարդիկ միասին աղոթեցին ու երբ փախստականներից մեկը հարցրեց Բաբային, թե ինչու նա չի միանում իրենց, Բաբան պատասխանեց, որ ոչ թե Աստված է նրանց փրկելու, այլ 8 գլանանոց շարժիչ ու մի կարգին գազատար: Մյուսներն այլևս նրա հետ Աստծո մասին չխոսեցին: Վերջում, երբ արդեն վառելիք տեղափոխող բեռնատարով պիտի շարունակեին ճանապարհը Բաբան հանեց ծխախոտը, դատարկեց այն ու մի բուռ հող ցրեց մեջը, պահեց կրծքի գրպանում՝ պատի մոտ: Ցիստեռի մեջ, որով նրանք գնում էին, կատարյալ խավար էր, գարշահոտություն, շնչել չէր ստացվում: Ամիրը հագիվ էր շունչը պահում ու միակ բանը, որ փրկում էր, աչքերը փակ ինչ-որ երջանիկ պահի մասին մտածելն էր: Ամիրը կրկին Հասանի մասին էր մտածում: Հիշողությունն ապրում էր նրա մեջ՝ երջանիկ անցյալի հրաշալի կերպով պատյանավորված մի կտոր, գույնի վրձնահարված նրա այժմյան կյանքի գորշ, դատարկ կտավի վրա: Ճանապարհի մնացած մասը Ամիրի համար հիշողության ցրված կտորներ էին, որոնք գալիս ու գնում էին, մեծամասամբ ձայներ ու բույրեր: Ցիստեռից դուրս գալուց հետո Ամիրը շնորհակալ էր օդի, լույսի, կենդանի լինելու համար: Միակ բանը, որ այդ պահին տխրեցրեց Ամիրին իր ու Բաբայի ճամպրուկներն էին: Այն ամենից հետո, ինչ նա կառուցել էր, ծրագրել, ինչի համար պայքարել էր, ինչի մասին երազել էր: Սա էր նրա կյանքի հանրագումարը. հիասթափեցնող որդի և երկու ճամպրուկ:

Բաբային դուր էր գալիս Ամերիկայի գաղափարը, բայց շատ դժվար էր ընտելանում ամերիկյան կյանքին: Սան Ֆրանցիսկոյի ծովածոցի մառախուղն այրում էր Բաբայի աչքերը, իսկ երթևեկության աղմուկը գլխացավ էր առաջացնում: Միրզը երբեք բավականաչափ քաղցր չէր, ջուրը երբեք բավարար մաքուր չէր ու չկային բաց դաշտերը: Մարդիկ էլ իրար չէին վստահում: Բաբան նման էր այրիի, որը կրկին ամուսնացել էր, բայց չէր կարողանում մոռանալ մահացած կնոջը: Նա կարոտում էր Աֆղանստանի դաշտերն ու այգիները: Կարոտում էր իր տան մեջ մարդկանց անդադար ելումուտը, նրանց ողջունելը, մարդկանց, որոնք ճանաչում էին իրեն և իր հորը, պապին, մարդկանց, որոնց հետ նա ուներ ընդհանուր նախնիներ, որոնց անցյալը միահյուսված էր իր անցյալին: Ամիրի համար Ամերիկյան հիշողությունները թաղելու տեղ էր, Բաբայի համար՝ հիշողությունները սգալու: Ամերիկայում Ամիրի ձեռքը դարձել էր մաքուր ու փափուկ, իսկ Բաբայինը՝

կեղտոտ ու կոշտուկավոր: Բեռնատարներից, գնացքներից ու հեծանիվներից հետո, որ Բաբան գնել էր Ամիրի համար, Ամերիկյան վերջին նվերն էր: Օդապարուկների մրցույթից հետո առաջին անգամ Բաբայի աչքերը հպարտությամբ փայլեցին, երբ Ամիրը 20 տարեկանում ավարտեց միջնակարգ դպրոցը: Այդ օրը կարծես հին Բաբան վերադարձել էր. նա երջանիկ էր: Ամիրն այդ օրը «Ֆորդ» նվեր ստացավ ու երեկոն եզրափակվեց Բաբայի ոչ կատարյալ երջանկությամբ: «Կուզեի Հասանն էլ մեզ հետ լինել այսօր» (Հոսեյնի, 2017: 142): Բաբան դեմ էր Ամիրի մասնագիտությանը: Նա շատ էր ուզում, որ որդին բժշկական կամ իրավաբանական կրթություն ստանա, բայց Ամիրը ցանկանում էր գրող դառնալ: Նա այլևս ոչինչ չէր ուզում զոհաբերել հանուն Բաբայի. վերջին անգամ այդպես անելու պատճառով ինքն իրեն նզովել էր: Ամիրը հաճախ նստում էր իր մեքենան ու քշում դեպի հարավ: Երբ առաջին անգամ տեսավ Իսաղաղ օվկիանոսը, համարյա լաց եղավ: Այն նույնքան մեծ էր ու կապույտ, ինչքան իր մանկության ֆիլմերի օվկիանոսները: Նա խոստացել էր Հասանին, որ մի օր իրենք կքայլեն ջրիմուռներով պատված ծովափով ու կնայեն՝ ինչպես է ջուրը ոտքերի մատներից հետ քաշվում: Ամերիկյան նման չէր Աֆղանստանին՝ այն ուրիշ էր: Ամերիկյան գետի էր նման, որ մոնչալով անցնում է անցյալի նկատմամբ անտարբեր: Ամիրին պետք էր անցնել այդ գետը, թողնել, որ մեղքերը խեղդվեն ջրի հատակին, հեռու մի տեղ գնալ՝ առանց ուրվականների, առանց հիշողությունների, առանց մեղքերի: Եթե ուրիշ ոչինչ չլիներ, միայն դրա համար Ամիրը կընդուներ Ամերիկյան: Իսկ երկրորդ պատճառը, որ Ամիրին կապեց Ամերիկայի հետ Սորայա ջանն էր՝ հնավաճառի շուկայի արքայադուստրը: Սորայա Թահերին գեներալի աղջիկ էր, որ միանգամից գրավեց Ամիրին:

Երբ փորձում ենք բացահայտել Ամիրի իրական զգացումները Հասանի նկատմամբ, նկատում ենք, որ Ամիրն իրականում սիրում է Հասանին, բայց շարունակ ծաղրում է նրան: Նա ենթագիտակցորեն անընդհատ ուզում է զգալ, որ Բաբան իրեն ավելի շատ է սիրում: Նա անընդհատ ցանկանում է ապացուցել Բաբային, որ արժանի զավակ է ու մի օր հաղթելու է: Գուցե նա այդ ամենն անում է Բաբայի ներմանն արժանանալու համար: Սպասում է, որ մի օր Բաբան կների իրեն մորը սպանելու համար: Իսկ Հասանը շարունակում է մաքուր մնալ, նա միշտ մաքուր է ու դրա պատճառով Ամիրն իրեն կեղծ է զգում նրա կողքին: Հասանը միշտ գիտի թե ինչ է ուզում Ամիրը: Ամիրի համար օդապարուկների մրցույթում հաղթելը կյանքի ու մահվան հարց է դառնում, այնինչ դա ընդամենը հասարակ մրցույթ է: «Միայն հաղթանակի հոտն էի առնում: Փրկության: Քավության: Եթե Բաբան սխալվում է, և Աստված գոյություն ունի, ապա նա թույլ կտա, որ ես հաղթեմ: Սա իմ միակ հնարավորությունն է՝ դառնալու մեկը, ում նայում են, ոչ թե տեսնում, ուկնդրում են, ոչ թե լսում: Եթե կա Աստված, նա կառաջնորդի քամիները, որ իմ օգտին փչեն, որ լարի մի ձգումով կտրեմ-բաց թողնեմ իմ ցավը, իմ կարոտը» (Հոսեյնի, 2017: 75): Հասանն այստեղ կրկին, ինչպես միշտ օգ-

նում է Ամիրին: Ամիրը հաղթում է, տեսնում հոր հպարտ հայացքը, վերջապես հանգստանում, բայց տեղի է ունենում ամենասարսափելին: Ամիրը տեսնում է՝ ինչպես են փողոցի վատ տղաները մոտենում այն տղային, ում հետ նա մեծացել է, ում պռատ շրթունքով դեմքը իր առաջին հիշողությունն է: Հետաքրքրական է, որ այն պահին, երբ Հասանը պայքարում է Ամիրի օդապարուկի համար, տղաները նրան փորձում են համոզել, որ Ամիրն իրականում չի սիրում Հասանին: «Նախքան դու կգոհաբերես քեզ նրա համար, մտածիր. նա կանի՞ նույնը քեզ համար: Մտածել ես, թե ինչո՞ւ քեզ հետ չի խաղում, երբ հյուրեր ունի: Ինչո՞ւ է նա հետո խաղում, միայն, երբ ոչ ոք չուրջը չկա: Ես քեզ կասեմ՝ ինչու, հազարա: Որովհետև նրա համար դու ոչ այլ ինչ ես, քան տգեղ տնային կենդանի: Հետո խաղում է, երբ ձանձրանում է, ու քացի տալիս, երբ զայրացած է: Չմտածես, որ դու ավելին ես» (Հոսեյնի, 2017: 82): Իսկ ո՞վ է իրականում Հասանը Ամիրի համար: Դժվար է պատասխանել այս հարցին, բայց նա թույլ է տալիս, որ հնազանդություն դաջվի Հասանի դեմքին, որը երբեք այլևս չի ջնջվելու ու գուցե փոխանցվելու է սերնդեսերունդ: Ամիրի հիշողությունից այլևս երբեք դուրս չի գալու մատաղի գառան հայացքով Հասանը: Այդ նույն օրը ըստ լեգենդի Իբրահիմ մարգարեն զոհաբերեց իր որդուն Աստծուն: Այդ օրը Ամիրը հրաժարվեց իր եղբորից: Նա կարող էր դուրս գալ նրբանցք, պաշտպանել Հասանին այնպես, ինչպես որ նա էր միշտ կանգնել Ամիրի թիկունքին, կամ՝ փախչել: Ու Ամիրը փախավ: Փախավ քանի որ վախկոտ էր: Նա վախենում էր ցավից: Ամիրը կատարեց իր ընտրությունը և թվում էր՝ ամեն ինչ պիտի կարգավորվի, մինչդեռ նա իրեն դատարկ էր զգում: «Ես տեսել եմ՝ ինչպես են Հասանին բռնաբարում» ասում էր նա ոչ մեկին: Որոշ ժամանակ անց Հասանը դուրս եկավ Ամիրի կյանքի շրջագծից: Հասանի ներկայությամբ Ամիրը խեղդվում էր, թթվածինը արտահոսում էր, իսկ երբ թեքվում էր տեսնում էր Հասանի անիծյալ, անսասան հավատարմությունը:

Հարկ է անդրադառնալ նաև ստեղծագործության բացասական հերոսներից մեկին՝ Ասեֆին: Արտաքինից Ասեֆը մարմնավորում է յուրաքանչյուր ծնողի երազանք, ուժեղ, բարձրահասակ, լավ հագնված ու լավ դաստիարակված տղա՝ շնորհալի և բարեստես: Բայց աչքերը մատնում են նրան. երևում է աչքերի խորքում թաքնված խելագարությունը: Ոչ ոք նույնիսկ չի կարող պատկերացնել, թե ինչերի է նա ընդունակ: Նա Ամիրին ծննդյան օրվա կապակցությամբ Հիտլերի կենսագրությունն է նվիրում: Ամիրը այդ օրը միշտ հիշում է, քանի որ Հասանը արձաթե սկուտեղով խմիչք էր մատուցում Ասեֆին: Այն մարդուն, ով իրեն ստորացրել է: Ասեֆը քմծիծաղում է ու կաստետով թփթփացնում Հասանի կրծքին: Իսկ Հասանը լուռ է: Միայն տարիներ անց Հասանի որդին՝ Սոհրաբը կլուծի հոր վրեժն ու բառիս բուն իմաստով կհանի Ասեֆի աչքը:

Ստեղծագործության բոլոր հերոսները, բացառությամբ Ասեֆի, մետամորֆոզ են ապրում: Ամենից շատ փոփոխությունների, սակայն, ենթարկվում է Բաբան: Նա ի վերջո հաշտվում է Ամերիկայի հետ: Բայց միակ բանը,

որ նա սիրում էր նույնքան, որքան իր հանգուցյալ կնոջը, Աֆղանստանն էր՝ իր հանգուցյալ երկիրը: Ամերիկյան Բաբային խոց է նվիրում ու դանդաղ սպանում: Բայց նա մինչև վերջ կատարում է իր հայրական պարտականությունները: Աֆղան գեներալից խնդրում է Սորայա ջանի ձեռքն ու ասում. «Ամիր ջանը իմ միակ որդին է... իմ միակ զավակը, և նա լավ որդի է եղել ինձ համար» (Հոսեյնի, 2017: 177): Բաբան մահանում է: Նա ասես սև արջի հետ մենամարտի էր բռնվել: Բաբան ամբողջ կյանքում արջերի հետ կռիվ էր տալիս: Կորցնելով իր երիտասարդ կնոջը: Միայնակ մեծացնելով որդուն: Թողնելով իր սիրելի հայրենիքը: Հետո աղքատություն, ստորացում: Վերջում եկավ մի արջ, որի հետ պայքարելը վեր էր նրա ուժերից: Բայց նույնիսկ այդ ժամանակ Բաբան իր պայմանները սահմանելով՝ տանուլ տվեց: Հիվանդությունը հաղթեց: Լսելով այն մարդկանց, որոնք ճանաչում էին Բաբային, Ամիրը հասկանում էր, որ իր լինելը սահմանված էր Բաբայով և այն հետքով որը նա թողել էր: Ամբողջ կյանքում Ամիրը Բաբայի որդին էր: Այժմ Բաբան չկար: Բաբան այլևս չէր կարող ցույց տալ ճանապարհը: Ամիրը պետք է այն ինքնուրույն գտներ ու այդ մտքից սարսափում էր: Կյանքը շարունակվում էր՝ հետևում թողնելով Բաբային: Շուտով բոլորը հեռանալու էին նրա գերեզմանի մոտից, ու կյանքում առաջին անգամ Բաբան մնալու էր բոորովին մենակ: Ամիրը մտածում էր ինչպիսի՞նք հայր կլինի ինքը: Ուզում էր լինել Բաբայի նման և միևնույն ժամանակ ուզում էր ոչ մի բանով նրան չնմանվել: Սակայն կյանքը այլ ծրագրեր ուներ: Արյան գիտակցության խնդիրը վեպում լուծվում է նաև Ամիրի և Սորայայի ամուսնությամբ: Ամիրի կինը չի կարողանում երեխա ունենալ: «Ես գիտեմ, որ դա հիմարություն է և միզուցե անհմաստ, բայց ոչինչ չեմ կարող անել: Միշտ երազել եմ, որ պահեմ նրան ձեռքերումս ու իմանամ, որ այդ ինը ամիսը իմ արյունով է սնվել, նայեմ աչքերին մի օր ու ցնցված տեսնեմ քեզ կամ ինձ, որ երեխան կմեծանա ու կունենա քո կամ իմ ժպիտը» (Հոսեյնի, 2017: 195): Ամիրն ու Սորայան մտածում են նաև երեխա որդեգրելու մասին, բայց գիտակցում են հետևանքները: Երբ երեխան մեծանա, կցանկանա իմանալ իր կենսաբանական ծնողների մասին, որովհետև արյունը հզոր բան է: «Արյունը հզոր բան է, բաչեմ, և երբ դուք որդեգրեք, չեք իմանա՝ ում արյունն եք բերում ձեր տուն» (Հոսեյնի, 2017: 196): Այսպես է ասում Սորայայի հայրը: Նրանք այդպես էլ որդեգրելու որոշում չկայացրին: Բոլորն իրենց պատճառներն ունեին: «Սորայան ուներ իրենը, գեներալը՝ իրենը, իսկ Ամիրինը սա էր. գուցե ինչ-որ բան, ինչ-որ մեկը ինչ-որ տեղ որոշել էր մերժել նրան հայրության մեջ իր արածների համար: Գուցե դա էր իր պատիժը և, թերևս, արդար պատիժը» (Հոսեյնի, 2017: 197): Իսկ Հասանը հայրանում է, չնայած, հետաքրքիր է, որ նրա առաջնեկ աղջիկը մեռած է ծնվում: Ռահիմ Խանը Ամիրին կանչում է քավելու ոչ միայն իր, այլև Բաբայի մեղքերը: Ամիրը Բաբայի սոցիալապես օրինական կեսն է, այն կեսը, որը մարմնավորում է ժառանգված հարստությունը և դրա հետ եկող մեղքերի անպատժելիության արտոնությունը: Ամիրի մեջ Բաբան

տեսնում էր իրեն և իր մեղքը: Որպես քավության ձև Բաբան ընտրում է մարդկանց օգնելը և դա ճիշտ քավության ձև է, երբ մեղքի զգացումը ստիպում է բարին անել: Բաբան, իրականում, երկու որդիներին էլ հավասարապես էր սիրում, բայց տարբեր կերպ: «Ես գիտեմ, որ, ի վերջո Աստված կների: Կների հորդ, ինձ ու քեզ էլ: Հուսով եմ, դու էլ կարող ես նույնն անել: Ների՛ր հորդ, եթե կարող ես: Ների՛ր ինձ, եթե ուզում ես: Բայց ամենակարևորը, ների՛ր ինքդ քեզ» (Հոսեյնի, 2017: 308): Բաբան Ամիրի պես խոշտանգված հոգի էր: Նրանք երկուսն էլ մեղք էին գործել ու դավաճանել: Նրանք երկուսն էլ տանջվում էին մեղքի գիտակցումից: Ամիրն ու Հասանը նույն կաթն էին կերել, բայց Ամիրը կարծես Ասեֆի երկվորյակը լիներ:

Արյան գիտակցությունը ստեղծագործության մեջ Հասանից փոխանցվում է որդուն՝ Սոհրաբին, երբ Ամիրը վերադառնում է հայրենիք՝ մեղքերը քավելու: Դա կատարվում է այն ժամանակ, երբ Սոհրաբն արդեն կորցրել էր ծնողներին, լավ ապրելու հույսը, տառապում էր Ասեֆի ձեռքին ու իրեն կեղտոտ էր զգում: «Ես այնքան կեղտոտ եմ ու շատ մեղքեր ունեմ» (Հոսեյնի, 2017: 324): Սոհրաբն իրականում ամենամաքուր կերպարն է, սակայն նա էլ քիչ փորձությունների միջով չի անցնում: Նրան նույնպես ծաղրում են, Ասեֆը տանջանքների է ենթարկում ու խոշտանգում տղային, բայց նա հոր պես մաքուր է մնում: Նա ինքնասպանության փորձ է անում, բայց Աստված պահպանում է նրա կյանքը, գուցե նրա համար, որ Ամիրի մեղքերին ևս մեկը չավելանա: Ամիրը տարիներ անց սկսում է աղոթել Աստծուն, որ նա պահպանի Սոհրաբի կյանքը: «Աղոթում եմ, որ մեղքերս չհատուցվեն այնպես, ինչպես որ միշտ վախեցել եմ, որ կհատուցվեն» (Հոսեյնի, 2017: 352): Ի վերջո Սոհրաբը լուռ համաձայնությամբ Ամիրի հետ մեկնում է Ամերիկա՝ նոր կյանք սկսելու: Սոհրաբն ուրիշ տարբերակ չունի, նրա միակ հարազատը հորեղբայրն է, իսկ միակ հնարավորությունը բոլոր հիշողություններից ու տանջանքներից ազատվելու՝ Ամերիկան: Ամիրի ճանապարհորդությունն ավարտվում է այնպես, ինչպես ճակատագիրն էր նախասահմանել. դա հենց այն էր, ինչի համար Ամիրը վերադարձել էր անցյալ: Նա պիտի փրկեր Սոհրաբին՝ Հասանի առջև գործած մեղքից ազատվելու համար: «Մեր նախկին կյանքը չկա, Սոհրա՛բ, և բոլորը կա՛մ մեռած են, կա՛մ մեռնում են: Ես ու դու ենք մնացել հիմա: Միայն ես ու դու» (Հոսեյնի, 2017: 360):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հոսեյնի Խ. Օդապարուկ թոցնողը, թրգմ. Մարիա Սադոյանի, Երևան, Զանգակ հրատարակչություն, 2017:
2. Hosseini K. The Kite Runner. New York: Riverhead Books, 2005.
3. <https://ijels.com/ojs/index.php/ijels/article/view/46>
4. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Schuetz-A.-The-Homecomer-1945.pdf

5. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/The-Kite-Runner-Kabul-Transit-2008.pdf
6. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/The-Other-Side-of-Terrosrism-and-the-Children-of-Afghanistan-2006.pdf
7. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Beyond-Mirrored-Worlds.-Teaching-World-Literature-2006.pdf
8. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Looking-for-Home-in-the-Islamic-Diaspora-2012.pdf
9. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/Reading-The-Kite-Runner-in-America-2009.pdf
10. <https://www.theguardian.com/books/2013/jun/01/khaled-hosseini-kite-runner-interview>
11. <https://www.arcjournals.org/pdfs/ijhsse/v4-i2/9.pdf>

А. СОГОМОНЯН – Формирование концепции «сознание крови» в романе Халеда Хоссейна «Бегущий за ветром». – Цель статьи – представить тему кровных связей и предательства в романе Халеда Хоссейни «Бегущий за ветром» и в этом контексте раскрыть ряд нюансов, типичных для человеческих отношений, которые важны не только для понимания и интерпретации художественной литературы, но и с точки зрения антропологии в целом. Раскрывая душевные переживания и сознание вины главного героя Амира, статья фокусирует внимание на мотивах зова крови, ностальгии и жизни в пространстве мечты.

Ключевые слова: дружба, верность, измена, грех, искупление, память, «сознание крови»

A. SOGHOMONYAN – Blood Consciousness in Khaled Hossein’s Novel “The Kite Runner.” – The aim of the paper is to present the theme of blood ties and betrayal in Khaled Hosseini's novel “The Kite Runner” and to reveal a number of nuances typical for human relations in this context, which are important not only for understanding and interpreting fiction but also from the point of anthropology in general. Revealing the emotional experiences of the main character Amir and the realization of his guilt, the paper focuses on the motives of the call of the blood, nostalgia and living in a dream space.

Key words: friendship, loyalty, betrayal, sin, retribution, memory, blood consciousness

Ներկայացվել է՝ 02.03.2020
Երաշխավորվել է ԵՊՀ Արտասահմանյան գրականության
ամբիոնի կողմից
Ընդունվել է տպագրության՝ 19.06.2020